

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan popoldne.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25

Uredništvo in upravnništvo: Wolfova ulica št. 1/1.
Telefon 213.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znak za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Stanovska politika

Ker je samostojna demokratska stranka, takozvana medstanovska stranka brez pravega gospodarskega programa, zato je »Slovenski Narod« kot glasilo SDS odločno proti stanovskim strankam in sicer vsled tega, ker da povzročajo stanovske stranke samo pokolje med stanovci.

Če bi bila politika tako enostavna in življenje tako preprosto, kakor je naveden argument »Slovenskega Naroda«, potem bi morali podpisati izvajanja »Slovenskega Naroda« tudi mi. Toda žalibože ni stvar tako enostavna in s kratko potezo se ne da stanovske politike kratkoma odkloniti.

Kakor vsaka stvar, tako tudi stanovska politika nima samo slabih strani. More sicer stanovska politika. Če je razumljiva ozkosrčno, povzroči nezdravo poostrežen odnos med posameznimi stanovci, toda na drugi strani je zasluža stanovske politike ta, da razširja političen krog in da uvaja v življenje nove komponente in nove činitelje. To zlasti dokazuje delavsko gibanje pri vseh narodih. Pri delavcih more uspevati samo stanovska politika in kdor tega načela ne vpoštevata, ta je lahko že naprej prepričan, da bo vse njegovo delo zaman. Šele stanovska politika je združila delavstvo in šele vsled stanovske politike je postalo delavstvo političen faktor. Da je bilo to človeštvu le v prid, dokazujejo vse socialne pridobitve človeštva, ki so bile uveljavljene predvsem zaradi političnega udeleževanja delavstva.

In enako je agrarno stanovsko gibanje prineslo človeštvu vse polno koristi, pa čeprav je danes šele na pričetku svojega razvoja. Popolnoma napačno in zmotno je mnenje, da pomeni agrarno ali delavsko gibanje nepomirljivo nasprotje do drugih stanov. Tako stališče zastopajo samo demagogi stanovskih strank, ne pa resni politiki. Prava stanovska politika ima samo ta cilj, da pribori svojemu stanu njemu pripadajoč vpliv in da doseže potem pravo ravnotežje med stanovci. Pokolje med stanovci je v direktnem nasprotju s stanovsko politiko in mogoče samo tam, kjer uživa kak stan tako velike privilegije, da ogroža druge stanovce, ki so vsled samoobrambe prisiljeni v najhujšo opozicijo. In da govorimo specielno o agrarnem gibanju. Svetovna vojna je dokazala, da vlada silovita dispariteta med kmetijstvom in industrij. Ta dispariteta pomeni vedno vojno nevarnost in ubija blagostanje narodov. Doseči harmonijo med razvojem kmetijstva in industrije, preprečiti prebrehoten razcvit ene panoge na škodo druge, je poleg drugega namen stanovske politike. To pa je v interesu naroda in vsega človeštva.

Vsaka stanovska politika je nujno gospodarska. Kdor zastopa kak stan, mora v prvi vrsti gledati, da mu pribori materialne koristi, da izboljša njegov gmojni položaj. Zato državnoopravne teorije ne bodo nikdar zanimale stanovske politike v prvi vrsti, temveč v ospredju bodo stala gospodarska vprašanja. Kakšne koristi bi bilo za Jugoslavijo, če bi se delalo manj državnoopravne politike in več realne gospodarske, ve vsakdo.

Medstanovske stranke imajo vedno le prehodni pomen in uspevajo samo tako dolgo, dokler je kakšno politično, versko ali nacionalno vprašanje v ospredju vsega zanimanja. Pa tudi tedaj se vrši v okrilju medstanovske stranke same huda strankarska politika in zato zbirajo tudi medstanovske stranke same huda stanovska politika tudi drugače biti ne more, ker najmočnejša politična vez so skupni interesi. Ti pa niso nikjer tako vidni, ko v skupnih težnjah vsakega stanu.

V naših medstanovskih strankah se je stanovsko stališče celo pretiravalo tako zelo, da se je postavljalo celo uradniške kandidate! In vendar sme sloneti prava stanovska politika samo na principu gospodarskega pridobivanja in ne borbe poklicov.

Naravno je, da niso bili vsi zastopniki stanovske politike idealni in da se je n. pr. v Sloveniji dostikrat grešilo, ko se je mislilo, da je za politično življenje

Nove kombinacije.

Beograd, 10. septembra. Včeraj popoldne se je vršila v predsedništvu vlade konferenca šefov strank vladnega bloka. Na tej konferenci so govorili o situaciji, o vstopu Radića v vlado in o sporazumu z Jovanovićem. To je zelo težko in komplicirano vprašanje. Vlada se mora po mišljenju političnih krogov opredeliti na eno ali na drugo stran. Ali se sporazume z Jovanovićem in izgubi Radića, ali pa bo v nasprotnem slučaju morala pasti, ker ne bo Jovanović več pripravljen vstopiti v koalicio.

Beograd, 10. septembra. Sinoči

Ljuba Davidović o naši notranji in zunanji politiki.

Beograd, 10. septembra. Ljuba Davidović je podal dopisniku zemljoradniških »Novosti« naslednjo zanimivo izjavo o notranjem in zunanjem položaju naše države:

Očividno, da se naš notranje-politični položaj zboljšuje. Vsak dan prejema vlada o tem dokazila. Jasno je, da vlada nezadovoljstvo v onih krajih, kamor še ni posegla vladna roka, da bi počistila in popravila. Ni lahko čistiti in popravljati. Povojnega nasledstva ni lahko likvidirati, zlasti, ker se je to nasledstvo hotelo zadnje leto s silo obdržati in ohraniti. Velika ovira naglemu čiščenju in izboljševanju notranjega položaja so bili državni uradniki sami, ki so se v mnogih slučajih pokazali pristranske in ne zadržavne. V nekaterih krajih je državno uradništvo celo sabotiralo delo vlade in pripravljalo neke stvari, ki jih bo preiskava obelodanila. Vse take uradnike bo vlada odslovila in jih citirala pred sodišče. Delo vlade javnost pričakuje. Javnost zahteva, da vlada dela. Vlada pa hoče, da najpopreje ugotovi stanje po raznih resorih in da se to čim prej doseže, se dela neprestano in neumorno. Velik del svojega dela posvečajo ministri preiskovanju. Lahko se trdi, da je dobljeno stanje po ministrstvih nezadovoljivo. Pregledovanje dela v pravosodnem ministrstvu in v prometnem ministstvu je izkazalo zelo žalostno stanje. V prvem slučaju, zlasti v pogledu sekvistrov, a v drugem glede nabav za železniški promet. Vse to se bo razpravljalo v Narodni skupščini. Vlada hoče pokazati narodu, kaj

se je vršila v predsedništvu vlade konferenca šefov strank vladnega bloka. Na tej konferenci so govorili o situaciji, o vstopu Radića v vlado in o sporazumu z Jovanovićem. To je zelo težko in komplicirano vprašanje. Vlada se mora po mišljenju političnih krogov opredeliti na eno ali na drugo stran. Ali se sporazume z Jovanovićem in izgubi Radića, ali pa bo v nasprotnem slučaju morala pasti, ker ne bo Jovanović več pripravljen vstopiti v koalicio.

in kako se je delalo v 18 ministrstvih, poiskati hoče krivce in zahtevati za nje kazni. Prihodnja seja Narodne skupščine bo sklicana, kakor hitro bodo gotovi zakonski predlogi in kakor hitro bodo skupščinski odbori gotovi z razpravami o zakonskih predlogih.

Na proračunu se dela veliko in ži vahnjo. Bodoči budžet bo stvaren. Narod mora vedeti, kako stoji državne finance, Narod mora videti, koliko je ostalo od prejšnje vlade v blagajnah. Ko bo skupščina sklicana, tedaj se ne bo prekinilo z delom tako dolgo, dokler ne bo izglasovan proračun. Budžet bo sedaj privkral realen in skrbeli bomo, da bo varčevanje njegov poglavitni princip.

Mednarodni položaj se je znatno pobiljšal, odkar je v Londonu dosežen sporazum med Nemčijo in Francijo. Ugled države in kralja raste na znotraj in na zunaj. — Vprašanje sv. Nauma pa je posebno vprašanje. Odnosaji med političnimi skupinami, ki podpirajo vlado, še niso bili izmenjeni. Glede radikalov se je izrazil min. predsednik, da se morajo radikali sami o sebi izraziti. Pripominja, da so radikali napravili veliko napako tedaj, ko je bil od glavnega odbora radikalne stranke sprejet znani sklep z dne 25. julija t. l. Do tega dne je bil Davidovićev blok pripravljen pomagati pri sestavi koncentracijske vlade z Ljubo Jovanovićem na čelu, kakor tudi kombinacijo Ljube Jovanovića z grupo iz Jugoslovanskega kluba in sploh vsako, ki bi se postavila po robu korupciji in ki bi bila za sporazum med Srbi in Hrvati.

KRALJEVO POTOVANJE.

Beograd, 10. septembra. Kralj namerava napraviti sledeče potovanje: Beograd, Novi Sad, Belje, Bosna, Ilidže, Cetinje. Tu bo kralj oficijelno poseetil črnogorski narod in se bo po istem potu zopet vrnil v Beograd.

PRED VELIKIMI IZPREMEMBAMI V ZUNANJEM MINISTRSTVU.

Beograd, 10. septembra. Doznava, da bo vlada upokojila sledeče predstavnike našega diplomatskega kora v inozemstvu: Milutin Jovanović, polnomočni minister v Bernu, dalje poslanik v Atenah Jovan Marković, poslanik v Rimu Vojislav Antonijević, poslanik v Parizu Miroslav Spalajković, poslanik v Pešti Popović, naš poslanik v Washingtonu Tresić-Pavičić, poslanik na Dunaju Milojević in poslanik v Bukarešti Selak Antić. Njih namestniki še niso imenovani. Začasno pa bodo mesto njih upravljali posle odpravniki poslov.

merodajno samo 85 % kmetškega prebivalstva. Kljub splošni in enaki volilni pravici odločuje v politiki še vedno tudi inteligent in zato ima pravi inteligent najmanj vzroka, da bi se bal stanovske politike. Pravi inteligent bo pa izprevidel tudi to, da mu demokracija doba daje polno možnost, da s svojo inteligenco vpliva na celoto, da pa mu je vzela pravico, da bi diktiral drugim.

V tem pa je bila bistvena napaka naše napredne medstanovske politike in zato danes propada na vseh koncih in krajih in zato je danes tu kriza naprednih strank.

Izhod iz krize pa je v objektivnem presojanju položaja, ne pa v apriorističnem odklanjanju. To velja tudi glede vprašanja stanovske politike.

SKLICANJE OKROŽNIH SKUPŠČIN V SRBIJI.

Beograd, 10. septembra. Sinoči so bili podpisani ukazi o sklicanju okrožnih skupščin na ozemlju Srbije in Črne gore. Opozicijski listi proti temu najostreje protestirajo, ker to znači zopet revizijo ustave. Prejšnja vlada je okrožne skupščine razpustila, današnja vlada pa jih zopet sklicuje. To znači revizijo ustave, ker se morajo vršiti volitve za oblastne skupščine in so bile okrožne skupščine ukinjene.

UKAZNI KOMITET DELA.

Beograd, 10. septembra. Ukazni komitet ministrov je imel včeraj popoldne sejo. Na seji so pretresali ukaze prosvetnega, notranjega in socialnega ministra. Kakor trdijo, bodo vsi gimnazijski ravnatelji v Beogradu upokojeni.

AVDIJENCE PRI KRALJU.

Beograd, 10. septembra. Doznava, da želi kralj pred svojim odhodom iz Beograda sprejeti v avdienco Ljubo Jovanovića ter voditelja nacionalnega bloka Pašića in Pribičevića, da čuje njih mišljenje o situaciji.

HADŽIĆ IN PETROVIĆ PRI KRALJU.

Beograd, 10. septembra. Včeraj je bil v avdienci pri kralju general Hadžić. Vojni minister je nato odšel v predsedništvo vlade in poročal Davidoviću o svoji avdienci. Nato se je vršila kratka konferenca vlade. Konferenca ni počakala Nastasa Petrovića, ki je bil v avdienci pri kralju od 12. do 3. ure, marveč se je preje razšla. Nastas Petrović, ki je bil v dvoru povabljen na kosilo, se je s kraljem razgovarjal o položaju. Odbijal je obtožbe radikalov. Pri tej priliki je kralj podpisal tudi nekoliko manjših ukazov.

Novi spopadi v Osijeku.

En orožnik in en Orjunaš težko ranjena.

Osijek, 10. septembra. Sinoči je prišlo tu do ponovnih spopadov med Orjuno in Hanaov. Okrog polnoči so hanaovci skušali udrati v kavarno, kjer je bilo nekaj orjunašev. Orjunaši so zaprli vrata. Hanaovci so vrata razbili in udrli v kavarno, kjer se je pričela prava bitka s kozarci, stoli in steklenicami. Boj se je nato nadaljeval na ulici

in kasneje v mestnem parku, ki leži zelo blizu kavarne. Hanaovci so za drevesi stoječi pričeli streljati z revolverji, nakar so jim orjunaši seveda odgovorili. Slednjič je prišla žandarmerija, ki je ustrelila najprej salvo v zrak, potem pa razgnala bojovnike. En orožnik in en orjunaš sta težko ranjena, drugih podrobnosti ni znano.

Po ovinkih do samostojne Hrvatske.

Beograd, 10. septembra. Političini in dobro obveščeni krogi trdijo, da dela Radić sedaj na to, kako bo stvoril posebno hrvatsko vlado v Zagrebu, ne da bi pri tem prišel v nasprotje z ustavo. Radić zahteva dalje za Hrvatsko svojega ministra in nekoliko državnih podtajnikov pri važnih ministrstvih za

posle, ki zadevajo Hrvatsko. Ti funkcionarji bodo delovali največ v Zagrebu, tako da se bo izpolnila Radićeva želja, da bo imel Zagreb zasebno, avtonomno vlado. Ta vest je vzbudila pri opoziciji veliko ogorčenje, ker da je to le izigravanje ustavnih odredb.

DELO ZA NOVI PRORAČUN.

Beograd, 10. septembra. Finančni minister je s svojimi referenti včeraj pričel razpravljati o proračunu vseh ministrstev za l. 1925-26. Včeraj je bil pregledan proračun vojnega ministrstva. Delo bo v glavnem gotovo v teku tega tedna.

V RADIKALNEM KLUBU.

Beograd, 10. septembra. Včeraj so v radikalnem klubu razpravljali o velikem radikalnem mitingu, katerega se bo udeležilo preko 100.000 oseb. Pašić o mitingu še ni podal točnega odgovora. Poslanci so Pašiću poročali, da je narod zelo dobro razpoložen za miting in da so vsi pripravljeni kakor za vojno, da zavzamejo Beograd.

ODGOVOR NA RADIĆEVE KLEVETE.

Beograd, 10. septembra. Današnja »Politika« objavlja odgovor Todor Aleksandrova na Radićevo pismo v »Balkanski federaciji«. V tem odgovoru razlaga Todor Aleksandrov odnose med HRSS in notranjo makedonsko organizacijo. Pravi, da je makedonska organizacija bila vedno za iskrene zveze s HRSS, ker je bila prepričana, da mora le skupno s HRSS in v zvezi s HRSS, ki so nezadovoljni s surovo in krvavo diktaturo Beograda, uspeti v boju proti hegemonističnemu Beogradu za federativno Jugoslavijo. Dalje trdi Aleksandrov, da je Radić sam izdal te medsebojne zveze javnosti v pogovoru z ruskim novinarjem Nehajevim, dočim je na drugi strani zopet agitiral za enotno fronto proti beograjskim satrapom. Na koncu Todor Aleksandrov še v kratkih obrisih govori o delu in programu makedonske organizacije.

NAGOVOR PAPEŽA AKADEMIKOM.

Rim, 10. septembra. V političnih krogih je vzbudil veliko pozornost papežev nagovor na akademsko mladino, ki se je vršala s kongresa v Palermu. Papež je v tem govoru šel preko navadnih, običajnih formul popolnoma v podrobnosti. Popolnoma papežev opominja, naj se nikar ne bratijo z opozicijo. Izgovor, da sodelujejo v drugih državah krščanske stranke z drugimi strankami, ne drži. V teh državah so namreč krščanski elementi na krmlju. V Italiji pa gre zato, da bi mogla popularna stranka spraviti socialiste na vlado. Na drugi strani pa opominja papež tudi takozv. katoliške nacionalce, da ne podpirajo za vsako ceno sedanega režima. Politični krogi komentirajo papežev nagovor na najrazličnejše načine. Fašistovski listi povdarjajo, da smatrajo papežev nagovor v prvi vrsti kot opomin popularom, katere da papež vsled njih protifašistovskega stališča graja.

PRED VOLILNIM BOJEM V ANGLIJI.

London, 10. septembra. Konservativci so se pričeli pripravljati na volilno borbo. Pričakujejo, da pride še letos do volitev. Vzrok novih volitev bi bil v tem, ker so se angleške trgovske zbornice izrekle proti trgovinski pogodbi s sovjetsko Rusijo in bi vsled tega glasovali tako liberalci ko tudi konservativci proti vladi.

ŽENE DEMONSTRIRAJO PROTI NE-MIROM.

Rim, 10. septembra. Včeraj so se vršile pred vladno palačo demonstracije, ki so jih uprizorile ženske, ki stanujejo v oddelku mesta Torta Metronia. Žene so protestirale proti vednim nemirum, ki se pojavljajo v onem delu mesta. Vladni komisar jim je sicer zagotovil, da bo skrbel za red.

ITALIJANSKO-FINSKA TRGOVINSKA POGODBA.

Rim, 10. septembra. Jutri se bodo pričela pogajanja v Rimu za sklenitev trgovske pogodbe med Finsko in Italijo. Finsko zastopa ministrski predsednik Venuola, ki je prispeel v nedeljo v Rim. Italijane pa zastopa senator Contarini.

NOVAKOVIĆ OBŠOJEN.

Beograd, 10. septembra. Včeraj je beograjsko sodišče obsodilo komunističnega poslanca Kosta Novakovića radi brošure »Makedonci Makedoncem« na 6 mesecev ječe po zakonu o zaščiti države. Faktor A. S. a. d. Nikola Stefanović pa je bil radi pomanjkanja dokazov oproščen.

Borzna poročila.

Ljubljanska borza, dne 10. septembra.

Vrednote:

Srečke: 2 in pol % drž. renta za voj. škodo, den. 117, blago 122. — Delnice: Ljublj. kred. banka, denar 225; Merkantila banka, denar 118, blago 122; 1. Hrvatska štedionica, denar 918; Slav. banka, denar 103, blago 108; Celjska pos., denar 210. — Podjetja: Strojne tovarne in livarne, blago 164; Trboveljska premogokopna družba, denar 480, blago 500; Zdržene papirnice, denar 123, blago 128. — Založnice itd.: 4 in pol % kom. zad. dež. banke, blago 93.

Produkti:

Skurete 13 mm I. II. III. frko vag. Kranj, blago 800; deske 20 mm I. II. III. frko meja blago 690; remeljni 70/70 I. II. III. frko vag. naklad. post. Cerenj, blago 625; letve 20/40 1, 2, 3, m frko naklad. post. Kranj blago 800; lisa plohi 54 mm od 14 cm šir. meja 28 cm frko meja blago 900; hruska plohi od 1.50 m napr. dolž. od 14 cm šir. meja 26, 30, 40, 60 in 80 mm meja 30 cm frko meja blago 1100; oreh plohi od 1.50 m dolž. napr. deb. 30, 40, 50, 60, 70 mm od 14 cm napr. meja 28 cm frko meja blago 2100; hrast okrogel les od 2.50 m dolž. napr. od 30 cm premera frko nakl. post. blago 400; drva suha bukova 1 m dolž. frko nakl. post. Slov. kol. 3 vag. denar 28 blago 29 zaklj.; oglje la vilano frko meja denar 123; pšenica dom. frko LJ. denar 375; pšenica bačka, Bačka post. blago 365; oves bački frko Bačka post. blago 275; kuruza bačka frko Bačka post. blago 295; krompir uzančul frko gorenj. post. kol. 1 vag. denar 110 blago 116.25 zaklj.; laneno seme par. LJ. denar 675; suhe gobe po kakovosti denar 46-52; fižol ribičan frko LJ. denar 570; fižol prepeličar denar 500; fižol mandoloni denar 440; vino belo, dolnj. štaj. hrv. po vz. frko nakl. post. denar 700.

Zagreb, 10. septembra. Italija 331.50 — 334.50, London 337 — 340, New York 75.75 — 76.75, Pariz 400 — 405, Praga 226.50 — 229.50, Dunaj 10.65 — 10.85, Curih 14.25 — 14.35.

Trst, 10. septembra. (Predborza.) Beograd 29.90 — 30.10, London 101.80 — 101.85, New York 22.80 — 22.90, Pariz 119.75 — 120.50, Praga 68.50 — 68.80, Curih 429 — 430.

Curih, 10. septembra. Beograd 6.90 — 7.10, Praga 15.95, New York 5.33, London 23.70, Pariz 28.17, Berlin 1.265, Dunaj 0.007525.

Ljubljanska porota.

UBOJ.

Kakor smo včeraj na kratko poročali, se je otvorilo tokratno porotno zasedanje s procesom zoper Franceta Ježeka, ki je obtožen uboja Ivana Porente in lahke telesne poškodbe Petra Snoja.

Iz obtožnice.

Franc Ježek, posestnik v Slapani pri M. D. v Polju, oženjen, predkaznovan enkrat radi hudodelstva težke in dvakrat radi prestopka lahke telesne poškodbe, je bil vdan in v pijanosti nasilen človek. — Dne 29. maja je izpil, kakor zatrjuje, že dopolne v Kuharjevi gostilni tri šeststajinske špritozve zganja. Popoldne sta si napravila z Ivanom Leskovškom iz pol litra špritozve zganja, ki sta ga v družbi dveh žensk popila. Večino sta izpila seveda sama. Okoli poldevetih zvečer sta se podala pivska tovariša v vinočeto Marije Blaž, kjer sta naročila tri litre vina. Pol litra se je slučajno izlilo, en liter sta izpili dve ženski, ostali poldruhi liter pa Ježek in Leskovšek. Med tem je prišlo v gostilno več fantov, ki so izpili liter vina in se pri tem obnašali popolnoma mirno in dostojno. Brez vsakega povoda je pristopil naenkrat obtoženec in povzval Porento, ki se je tudi nahajal med fanti, da naj se gre z njim za stavo in sicer za šefan vina — metat. Porenta se je sprva branil; slednjič pa sta se le sprjela in zmagal je Porenta. To je Ježka hudo uležilo. Dejal je, da se mora rokooborba še enkrat ponoviti, češ, to pot bo Porento vrgel. Če le hudiči ni, enega taga batarja bo vendar vrgel! Porenta ni hotel več in je zahteval od Ježka šefan vina. — Tudi ostali fantje so Porenti odsvetovali, da naj se ne spušta z Ježekom v nobeno rokooborbo več, ker postaja Ježek srdit in posega že v zadnji hlačni žep. Ker pa je Ježek le silil in silil v Porento, sta se končno vendar še enkrat sprjela. Topot ni nihče vedel, ampak sta se samo par minut po dvorišču sem ter tja metala. — Nenadoma je Porenta vzkliknil: »Fante bežimo, jaz imam že 15 štihov,« ter je zbežal proti Hribarjevi hiši. Kakor on, so zbežali tudi vsi ostali fantje, le Petra Snoja je Ježek dohitel. Zavihtel je

nož proti njemu ter mu prerezal nad desnimi komolcem sukničji in kožo. Znoj se mu je postavil v bran. Sprjela sta se. Svoj je vrgel Ježeka na tla in pričel klicati na pomoč. Prišel je sosed Andrej Hribar, ki je izvil obtožencu nož iz roke. — Ježek je šel nato k orožnikom ter jim je javil, »da je enga zaklavl... Se ni mrtu, ampak bo kmalu crknu.«

Porenta je dobil šest sunkov, od katerih je bil prvi tako močan, da je prerezal deseto rebro, deveto pa napol presekal in ranil vranico, radi česar je Porenta čez dva dni umrl.

Zagovor.

Predsednik: »No, Ježek, kako je bilo tistega dne.« — Obtoženec: »Že dopolne sem izpil tri šeststajinske zganja.« — Predsednik: »No, in kaj je bilo potem?« — Obtoženec: »Opoldne sem šel h kosilu.« — Predsednik: »Tako je bil prazen, ste dobro jedli?« — Obtoženec: »Nekoliko mesa, mal župce pa mal kofeta. Po kosilu sem šel spat. Ob šestih sva si naredila z Leskovškom dva litra špritozve zganja.« (Slede detaili, ki so znani iz obtožnice.) Pila sva do mraka, nakar sva šla v Kuharjevo gostilno.« — Predsednik: »Koliko sta izpila?« — Obtoženec: »Ne vem, na 1 liter se spominjam... Potem me je zavest zapustila. Žihar prec tuki oslepi, če ni res!« — Predsednik: »Vse druge priče pa pravijo, da nista bili ravno hudo pijani...« — Obtoženec: »Gospod, sej so vsi čezme!« — Predsednik: »Bežite, bežite, zakaj naj bodo vsi čez vas — se Jernej Hribar, ki ima vašo sestrično za ženo pravi, da niste bili hudo pijani...« — Obtoženec: »Nč na vem, pa je. Če b' na biv pijan, b' se tud metat na biv šov. Se na grem nkol z nobenim!« — Predsednik: »Priče pa pravijo drugače!« — Obtoženec: »Odkar sem bil v vojski ranjen, tako malo prenesem — takol sem ves zmešan in namumen!« — Predsednik: »Torej malo prenesete?« — Kolkol pa?« — Obtoženec: »Ne vem.« — Predsednik: »Boste vendar vedeli!« — En liter, dva ali pet?« — Obtoženec: »Nič ne vem!« — Predsednik: »Z ubiti nista bila posebna prijatelja?« — Obtoženec: »Enkrat me je okoli norišnice podvil, okoli in okoli!« — Predsednik: »To je pa

precej daleč!« — Državni pravdnik: »Kdaj ste šli spat?« — Ali ste bili dolgo pokonci?« — Obtoženec: »Nč na vem!« — Državni pravdnik: »Ravno poprej ste pa še vedeli. Samo če vas jaz vprašam, ne veste nič!« (Smeh.) — Državni pravdnik: »Ali ste bili že takrat tako pijani, ko ste prvi liter vina naročili?« — Obtoženec: »Nč na vem!« (Smeh.) — Predsednik: »Proti orožnikom ste se zagovarjali, da ste ravnali v silobranu...« — Obtoženec: »Nč na vem.« — Zagovornik: »Vas večkrat glava boli, kaj ne?« — Obtoženec: »Oh pa kolikokrat!« — Zagovornik: »Zakaj?« — Obtoženec: »Tega pa ne vem.« — Državni pravdnik: »Mogoče od šnopsa? Ali ste se kaj kurirali?« — Obtoženec: »Sem se. Pa ni nič pomagal!« — Državni pravdnik: »Samo šprito vam pomaga...« — Zastopnik privatnega udeleženca, starega Porenta: »Ali ste bili radi glavobola kdaj pri kakem zdravniku?« — Kaj vam je svetoval? Da pijte, ali ne?« — Obtoženec: »Nč na vem!« (Smeh.) — Zagovornik: »Ali ni bilo v vaši rodbini več umobolnih?« — Obtoženec: »Da. En bratranec se je obesil, drugi se je ustrelil, neka teta je umrla v hiralnici Sv. Jožefa.«

Dokazovanje.

Zaslišanih je bilo dvajset prič. — Nobena izmed teh prič ni mogla potrditi, da je bil obtoženec usodnega dne tako pijan, da bi se ne zavedal, kaj dela. Rabile so izreze: »Bil je nekoliko vinjen;« »toliko da je bil;« »en mal je že biv, pa ne dosti;« »ni biv hudo.« Dgodek sam so opisale priče popolnoma v soglasju z obtožnico. Nobenega protislovja ni bilo med njihovimi izpovedbami. Zato naj omenimo samo nekaj karakterističnih detailov iz izpovedb teh prič, ki iz obtožnice niso znani. Peter Snoj izpove, da mu je obtoženec, potem ko mu je Andrej Hribar izvil nož na oči: »Poglej, tu si pa mene vrezal!« odgovoril: »Prav je, da sem te; zakaj si bil poleg?! Se vrat bi ti prerezal, če bi te dobil!« — Orožnik potrdi, da je bil obtoženec »precej pijan, vendar nikakor ne do popolne nezavednosti.« Govoril je pametno ter je lokal. Trdil je, da je ravnal v silobranu. (Prve besede, ki jih je izpregovoril na orožniški stanici so znane iz obtožnice.) Tako je govoril obtoženec neposredno po uboju. Ko ga je pa orožnik zaslišal drugi dan še en-

krat je izjavil, da se spominja samo, da so se nekaj tepli. Orožnik je slednjič potrdil, da obtožencu včasih »malo v glavo udari.« Originalna priča je bil obtoženec oče Franc Ježek, edina priča, ki si je očividno prizadevala, da podčrta stvari, ki naj bi govorile obtožencu v prilog, na čim najbolj drastičen in efekten način, priča, ki pa o dogodku samem ničesar ne ve. »Kok je kej piv, se je kar ves tresu... pa zmešan je biv tud, kokr cela negova žlahta... negova mat je bla, če se je kej ujezila, kokr zmešana.« — Izvedenec: »Ali je bil v milodosti božjasten?« — Priča: »O tud, tud en mal.« — Izvedenec: »Kako pa gospodari?« — Priča: »E, kaj bo... skor vse morm jest napravil!« — Zastopnik privatnega udeleženca: »Kako pa, da ste mu potem posestvo »čez dali, če ste vedeli, da je tako nesposoben?« — Priča: »Kua sm pa to? A ga um ta mlajšm dav, k' je u Amerik? Posestvo gre starejšemu.« — Zastopnik privatnega udeleženca: »No, in sedaj morate sami delati?« — Priča: »Delov bom pa dokler bom živ, kokr v!« — Predsednik: »Ali ste se ga vi tudi že kedaj pošteno napili?« — Priča: »O, tud jaz ga rad pijem, dostiokrat sem se ga nalezal, ko sem bil mlad.« — Predsednik: »Pa kaj je bilo potem?« — Priča: »Nč. Eno uro sem šov spat, pol pa spet delat?« — Predsednik: »Ali ste bili tudi vi že kdaj na Studencu?« — Priča: »Ja, mem sm šov!« — Konečno se obrne možiček proti sodnemu dvoru in porotnikom: »Ja, tako je gospodje: Če mi ga vzamete ga vzemite, ampak potem bo šlo vse »h konc!« — jest na morm več delat, sm že prestat!« (Smeh, posebno, ko ga opozorijo na to, da je par trenutkov prej trdil, da »večino napravi sam.«)

Izvedeniški mnenje.

Vsaka izmed šestih ran je bila sama na sebi težka. Vsaka pomoč je bila izključena. Vzrok smrti: »Akutno vnetje trebušne mrene.« Psihiater ugotovi, da je obtoženec edno precej težko obremenjen. Glede članov njegove rodbine pa se nikakor ne more reči, da bi bili blazni, kakor je to trdil obtoženec in njegov oče, pač pa, da so duševno manj vredni. Mož je bil kritičnega dne alkoholiziran, vendar ni verjetno, da bi se ne spomnil na dogodek. Iz njegovega obnašanja sledi, da je bil nekoliko pijan, motiv

dejanja pa je maščevalnost. Po dejanju je nastopila »alkoholna beda«, zato je jokal in se obžaloval. Vse pa je napravil smotrno. Duševna zmedenost ni podana.

Vprašanja stavljenja porotnikom.

Dve glavni: 1. uboj; 2. lahka telesna poškodba; eventualna: 3. in 4. za slučaj sub 1. in 2. duševna zmedenost; 5. in 6. popolna pijanost za oba slučaja; 7. če se je spravil namenoma v popolno pijanost; 8. ali je vedel, da je podvržen v pijanosti hudim strastem.

Drž. pravdnik ugotovi, da je obtoženec pijanost prespal, da je Porento preganjal in »metanje« uprizoril namenoma, da iz zve pretepe.

Zagovornik zas. udeleženca, ugotovi, da o duševni zmedenosti ne ve nobeden izmed vaščanov.

Zagovornik dr. Frlan je imel jako težko stališče. V vmemopolnem govoru je apeliral na pamet, skušajo in vest porotnikov. Izjavil je, da ne išče milosti, pač pa pravico. Naglašal je obtoženčovo patološko pijanost in dejstvo, da je obtoženec hrredtarno obremenjen itd.

Krivdorek porotnikov.

Porotniki so prvo in drugo vprašanje potrdili z 12 glasovi, torej so ga spoznali soglasno krivim hudodelstva uboja in prestopka lahke telesne poškodbe. Vprašanja 3 do 6 so soglasno zanikali, vprašanja 7 in 8 so seveda odpadla.

Sodba.

Franc Ježek je kriv hudodelstva uboja in prestopka lahke telesne poškodbe in se kaznuje z dveletno težko ječo, poostreno vsako leto dne 29. maja s termino, postom in trdnim ležiščem. Odškodninski zahtevki se zavrnejo na civilno pravno pot, prizna se samo 200 Din zdravniških stroškov za umorjenega in 100 Din za Snoja.

§ 127 K. Z.

Predmet včerajšnje druge porotne obravnave je bil slučaj poslilstva po § 127 K. zak. Obtožen je bil 14 letni Florijan Rusjan, majhen in slaboten dečko, ki niti poldruhi mete rni visok, da se je pregrešil nad petletno deklico. Bi je oproščen.

100

»Vpitje!« je kričal Spider, »Vpitje! To je huiše kakor krik. To je smrt! Konzerva je polna benzina!«

Hlastno sta odprla Clayton in Thurana tudi svoje konzerve in našla v njih v svoje veliko razočaranje, tudi bencin. Odprli so potem vse konzerve — povsod isto razočaranje. Torej niso imele v čolnu niti grama živeža.

»Hvala bogu, da imam vsaj vodo!« je kliknil Tompkins. »Brez jedi se lažje vzdržim kakor pa brez vode. Če ni drugače, bomo pojedli svoje čevlje; toda popiti jih ne moremo.«

Dočim je govoril, je Wilson navrtal sodček in Spider je nastavlil kozarec, da ujame dragoceno tekočino. Toda mesto vode se je vsul iz sodčka tenak curek majhnih črnih zrn.

Wilson je zaklel, vrgel sodček na tla in z grozo strmel v kozarec.

»Sodčki so polni smodnika,« je javil Spider s topim glasom.

Navrtali so še drugi sodček in tudi v tem so našli le smodnik.

»Bencin in smodnik!« je kliknil Thurana. »Za vraga, to naj bo hrana ponesrečencev!«

Odkar so vedeli, da nimajo ne jedi ne pila, sta se žeja in glad hitreje glasila in trpljenje je pričelo že prvi dan po tragičnem dogodku.

Tekom dni so postale razmere še strašnejše. S trpečimi očmi so motrili vsi noč in dan obzorje, dokler se niso trudili in izčrpani zgrudili na dno čolna in se s težkim sanj polnim snom vsaj malo opomogli od grozot resničnosti.

Mornarji so od gladi razrezali in pojedli svoje usnjene pasove, in čevlje, dasi sta jih Clayton in Thurana na vso moč odvrčala od tega, ker povečuje le bolečine.

Šabi in brezupni so ležali na žgočem tropičnem solcu z izsušenimi ustnicami in oteklimi jeziki, in čakali smrti, ki so jo vsi želeli.

Trije potniki so v bolečinah prvih dni, ko niso ničesar jedli, že otopeli, toda smrtni boj mornarjev je bil strašen, ko je njihov slabotni želodec poskušal prebaviti kose usnja.

Tompkins je prvi podlegel svojim bolečinam. Baš teden dni po koncu »Lady Alice« je umrl v strašnih krčih.

Več ur je ležalo truplo z ostudno spačenim obrazom zadaj v čolnu, dokler ni Jane Porter mogla več prenašati tega pogleda.

»Kaj lahko vržete truplo čez krov, William?« je vprašala.

Clayton je vstal in se opotekel proti truplu. Oba še živa mornarja sta ga opazovala s čudno pretečimi očmi. Anglež je poskušal dvigniti truplo do roba čolna, pa je bil preslab.

»Prosim, pomagajte mi malo,« je dejal Wilson, ki je ležal najbližje njega.

»Kaj pa hočete pravzaprav?« je jezno vprašal mortiar.

»Preslab sem, da bi sam dvignil truplo in ga vrgel v morje. Saj ga ne moremo pustiti tu na žgčem solcu.«

»Le pustite ga,« je godrnjal Wilson. »Potrebovali ga bomo jutri.«

Le počasi je razumel Clayton te besede. Oba mornarja nista hotela svojega tovariša vreči v morje; hotela sta ga torej...

»O bog!« je šepetal boječe, »saj vendar ne mislite...«

»Zakaj ne?« je godel Wilson. »Od česa naj živimo? Ta je mrtve. Ta ne čuti več.«

»Pojdite sem, Thurana!« se je Clayton obrnil k Rusu. »Doživeli bomo še kaj huišega od smrti, če ne vržemo tega trupla pred nočjo v morje.«

Wilson je hotel vstati in jima braniti, ko pa je videl, da se je tovariš Spider pridružil Claytonu in Thurani, je opustil svojo namero in zrl le z lačnimi očmi za truplom, ki so ga trije možje vrgli čez krov.

Do večera je sedel potem Wilson na istem mestu in nepremično zija v Claytona. Imel je oči norca.

Proti večeru, ko je padalo solnce v morje, je pričel nerazločno govoriti sam s seboj, toda oči ni odvrnil od Claytona.

Ko se je stemnilo, je Clayton še zmirom čutil te vase uprte strašne oči. Ni se upal zaspati, in vendar je bil tako utrujen, da je napenjal vse sile, da je ohranil zavest. Po zanj brezkončnem času trpljenja je klonil z glavo na deske in zaspal.

Koliko časa je ležal brez zavesti, ni vedel, toda naenkrat ga je prebudil šum opotekajočih se korakov v njegovi bližini. Mesec je medtem vžlel in ko je Clayton prestrašen odprl oči, je videl Wilsona, kako se počasi plazil k njemu, iz odprtih ust mu je visel otekl jezik.

Ta šum je prebudil tudi Jane Porter. Ko je zagledala ostudni prizor, je zakričala na pomoč in v istem hipu je mornar napadel Claytona. Kakor divja žival mu je poskušal pregrizniti vrat, toda Claytonu se je — dasi je bil slab — posrečilo odvrtni zobovje pobsesnega mornarja od sebe.

Krik Jane Porter je prebudil tudi Thurana in Spidera. Ko sta videla kaj se godi, sta prišla Claytonu na pomoč in z združenim naporom vseh treh se je posrečilo, da so vrgli Wilsona na dno čolna.

Par minut je ležal tam, govoril sam s seboj in se smejal, potem pa je s strašno kletvijo skočil po-

konci in se vrgel v morje, še predno ga je mogel kdo zadržati.

Ostali so se vsi tresli od strašnega razburjenja. Bili so vsi potrti. Spider se je zgrudil in jokal. Jane Porter je molila, Clayton je tiho govoril pred se, Thurana pa je naslonil glavo v dlani in mislil.

Zjutraj je Rus naznanil rezultate svojega razmišljanja.

»Vsi veste, kakšna usoda nas zadene, če naš danes ali jutri ne najde kakšna ladja. Upanja je pa malo, da se to zgodi, ker nismo videli vse te dni, kar smo v čolnu, nobenega dima in nobenega jadra na obzorju.«

»Nekako bi že še šlo, če bi imeli kaj živeža. Toda brez hrane ni nobenega upanja. Preostaja nam torej le dve možnosti in odločiti se moramo za eno od njih. Ali umremo prihodnje dni ali se pa eden od nas žrtvuje, da ostanejo drugi živi. Me razumete, kaj mislim?«

Jane Porter, ki je tudi poslušala, se je zgrozila. Če bi to predlagal ubog, neizobražen človek, bi se ne čudila posebno; da je pa storil to mož, ki je igral gentlemana, tega ni mogla razumeti.

»Potem je boljše, da umremo vsi skupaj,« je dejal Clayton.

»Večina mora odločiti,« je odvrnil Thurana.

»Glasovali bomo, ali naj žrtvuemo enega od nas ali ne, Mis Porter se ne udeleža glasovanja, ker ni v nevarnosti.«

„Kakšen razloček!“
zakliče presenečen
ki pokusi isto juho ali prikuho
brez „Juhana“
in z „Juhanom!“

Najboljša kolesa in šivalni stroji

za rodbinsko in obrtno rabo so edino

Josipa Petelinca, znamke Gritzner in Adler
Ljubljana

ob vodi poleg Prešernovega spomenika.

Najnovejše knjige

Zvezne tiskarne in knjigarne
v Ljubljani, Marijin trg št. 1.

O. ZUPANČIČ, Veronika Deseniška, tragedija, str. 185 — »Splošna knjižnica« št. 28 — Vez. Din 32.—, broš. Din 25.—, finjša izdaja celo platno Din 68.—, pol platno Din 60.—, broš. Din 52.—, luksuzna izdaja, v usnje vezana Din 130.—

ERJAVEC, Brezposelnost in problemi skrbstva za brezposelne, 80 str. — »Splošna knjižnica« št. 27 — Vez. Din 17.—, broš. Din 12.—

L. ANDREJEV, Črne maske, drama, str. 82 — »Splošna knjiž.« št. 26 — Vez. Din 17.—, br. Din 12.—

Zahtevajte cenik!

E. L. BULWER, Poslednji dnevi Pompejev, roman, »Splošna knjižnica« št. 24—25 — I. del vez. Din 38.—, broš. Din 30.—, II. del (v tisku).

L. N. TOLSTOJ, Kreutzerjeva sonata, rom. str. 136 — Spl. knjiž. št. 22 — Vez. Din 20, broš. Din 14.

J. ZEYER, Gompaci in komurasaki, japonski rom., str. 154, »Spl. knj.« št. 20, Vez. Din 20, broš. Din 14.

A. SIČ, Kmečke hiše in njih oprava na Gorenjskem, (Slovanski narodni slog) mapa na finem papirju Din 90, Luks. izdaja na finem kartonu Din 140.

Zahtevajte cenik!

Manufaktura
trgovina
IVAN TRPIN
MARIBOR,
Glavni trg 17

Lep, črn premog
s4—5000kalorij, franko
Ormož tona 4 Din 300
prodaja Slovenska premo-
gokopna družba z o.
z. v Ljubljani, Wolfova
ulica št. 1.

MALI OGLASI

Inkasant
prevzame kasiranje časopisnih naročin, zavarovalnih društvenih članarin, trgovskih terjatev. Nudim varščino.
Cenjene ponudbe pod »Inkasant« na upravo lista.

Dobro
ohranjena stanovanjska baraka se kupi.
Ponudbe na upravo lista pod »Takoj!«

Pozor!
Sveže mleko dobe dnevno državni uslužbenci na knjižico proti naknadnemu mesečnemu plačilu. Na veliko se dobro pasterezirano mleko predprodajalcom dostavlja, ter se razpošilja na vse strani. Mlekarna KOS, Maribor, Jenkova ul. 6.

Ilovica za opeko
visoke kategorije, komerijalno interesantni položaj, daje se v zakup ali skupno eksploatacijo. Ogledati gradbiš. Aco Kulmer Ruše pri Mariboru.

Otroški vozički
najcenejši domači izdelki.

Dvokolesa: novi mod. z do-
moteriji najnovejšega ameri-
kanskega tipa
»Evans«, »D. K. W.«, »Perch«,
»Vironette«, »Motorolle«.

Pneumatika: zračnice in
posamezni deli za dvokolesa
in živalne stroje vedno v zalogi.
Predprodajalec in mehaniki nižje
cene. Sprejemo se tudi vsa po-
pravlila, emailiranje in ponikla-
nje. »TRIBUNA«, F. B. L., to-
varna dvokoles in otroških vo-
zičkov, Ljubljana, Karlovska
cesta št. 4.

Pletilni stroj
znamke »Ilirija«, št. 6, za
pavlo in volno, dobro ohranjen
se ugodno proda. Na ogled in
cena pri Angela Valter, Tržič
št. 220.

Naprodaj
je dobro idočo kaverna na novo
renovirana v sredini mesta Ma-
ribor, stanovanje takoj na raz-
pologo. Proda se radi prevzema
druga dela. Cenjene ponudbe
prosim na kaverna Bristol, Ma-
ribor.

Trgovci,
mlad, samostojen, želi znanja
v svrhu ženitve, z gospodino,
ki bi imela veselje do gostilne
in nekaj premoženja. Le resne
ponudbe s sliko pod »Srečna
bodočnost« na upravo lista.

Slike za legitimacije,
kakor tudi vsa fotografška dela
izdeluje najhitreje fotograf Hu-
gon Hibber, Ljubljana, Valva-
zorjev trg 7.

Beli damski filt-klobuki
došli. Cena od 180 Din višje.
Minka Horvat, modistka, Ljub-
ljana.

Na prodaj
je športni družinski breg in
kočija.
Naslov pove uprava lista.

Elegantna spalnica,
nova, kompletna, jesenova, po-
litirana, se ugodno proda. Na-
slov pove uprava lista.

Odda se
nekaj vagonov oglja iz trdega
lesa. Več se polze pri Andrej
Luenič, št. Janč v Mestl

Prodaj.
Stiskalnice (prešo) za stiskanje
grozdja in sadja, srednje veliko,
dobro ohranjeno. Ogleda se
lahko vsak dan, Dolenjska c. 23
pri hišniku Krajsku. Pismene
ponudbe je poslati do 28. t. m.
upravnemu odboru dr. Oražnor-
vega dijaškega doma (Univerza)
Ljubljana.

Sprejme se
mladega vrtnarskega pomočnika,
hrana in stanovanje v hiši, pla-
ča po dogovoru. Vstop 15. sep-
tembra t. l. Polze se v trgovini
Ivo Vekjet, Maribor, Solska 4.

Po ugodni ceni na prodaj,
je posestvo, obstoječe iz hiše
s4 sobami, 2¹/₂ oravov vinograde,
4 oravov gozda, 2 oravov njiv
in sadonosi, pripivano za
vsako obrt ali trgovino.
Ponudbe osebno dne 7. in 8.
sept. pri Zulič v Krškem ali
pismeno na dr. Rostohar, pro-
fesor v Mariboru

Absolvent pojedelske šole
samski, želi primernega mesta.
Nastop takoj ali pozneje.
Cenjene ponudbe na po-
družnico »Narodnega Dnevnika«
v Mariboru pod »Poštenost«

Boljša gospodinja
želi službe pri boljšem gospodar-
stvi pri samcu, vdovu z enim
ali dvema otrokoma, ali pa pri
bolj prijetnem gospodu. Po-
nudbe pod J. V. Poštino ležečo
št. 40, Celje.

Stanovanje
s kuhinjo in 2 malimi sobami
ali 1 veliko se išče v Ljubljani
ali okolici. Plača se mesečno do
1500.— K. Cenjene ponudbe na
upr. lista pod »Čimpreje«.